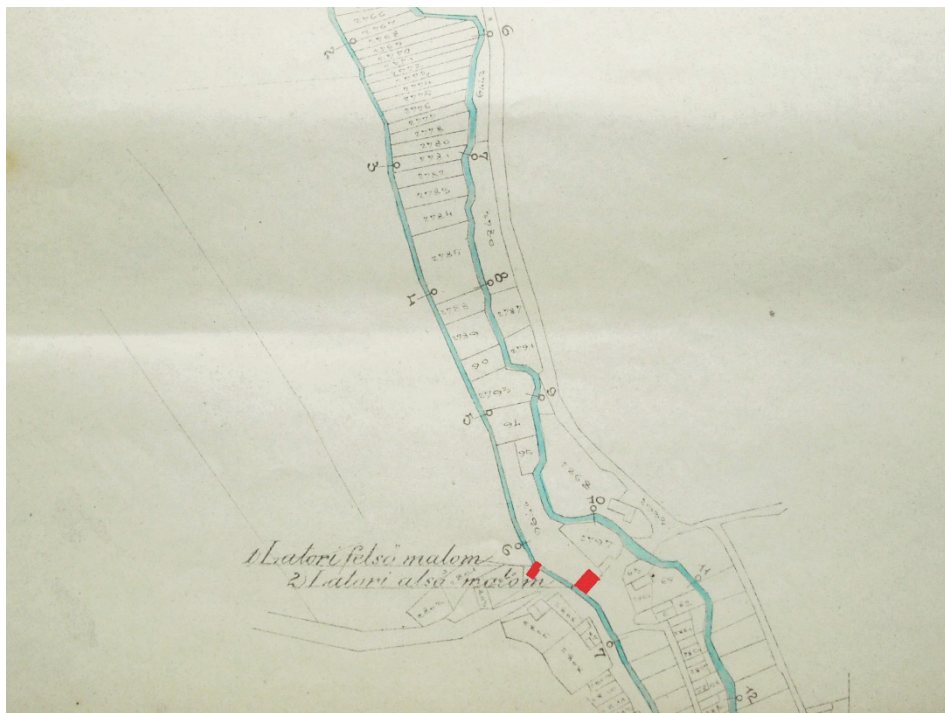

Latori alsó malom a vízikönyv száma XII/19.

A sályi patakon a forrás után a második malom. Felső szomszédja a Latori felső malom, alsó szomszédja a Latori felső kendertörő. Borsod vármegye alispáni hivatalában 1892-ben kiállított vízikönyvének száma: XII/19. Az őrlőmalomnak 1903-ban két felülcsapott, 5.50 és 5.80 méter átmérőjű, 45 cm, illetve 40 cm széles vízikereke volt. Egy 0.94 méter átmérőjű őrlőkővel és egy 22-es hengerrel dolgozott, ezek üzemben tartásához 7 lóerőre volt szüksége, másodpercenként legalább 140 liter vízmennyiséget igényelt.

A malomépület ma már nem áll, de helye a levéltári dokumentumok, a georeferált térképek¹ és 2015-ös helyszíni kutatásaink eredményeként jól meghatározható.

Helyszínrajz – részlet (a Latori felső malom és a Latori alsó malom épületének pirossal jelölt része kiemelés a szerzőtől)

Irattári irományjegyzék (1892) [S2-1]

Az 1161 csomagjelzetű dosszié az Országos Vízügyi Levéltár MISKOLCI VIZIG 6.9.0. feliratú, 35. számú dobozban található. Első irata egy *Irattári irományjegyzék Pinczés János és társai sályi vízimalmukra vonatkozó iratok* címmel. A vízikönyv száma – XII/19 – az irat bal felső sarkában, az alispáni hivatal irattári jele – 121 – a jobb felső sarokban olvasható.

¹ www.mapire.eu

Vízikönyv (1892 - 1964) [S2-4]

A XII/19. számú vízikönyv Daróczi pataknak nevezi a vízfolyást, ahol a Latori alsó malom áll. A régi jogot igazoló határozat száma 1876/ai., kelt 1892. március hó 4-én. Az ingatlan telekkönyvi száma: sályi 359 szrkv + 1 v. 933 hrszi, a vízhasználatra jogosult: Pinczés János sályi lakos és társai. A vármegyei irattár okirat- és térképgyűjteményében 170/vk 1892 szám alatt helyezték el az vízikönyvi csomagot.

A vízikönyvi dosszié belső oldalán, a bejelentés tárgya rovatban 1. sorszám mellett a következő olvasható: *Borsodvármegye alispánja 1892 évi július hó 22-én 4031 sz. a kelt határozatával Pinczés János és társainak a tulajdonukat képező s a sályi 359. sztkvben + 1 v. sz. 933 hrzi sz. alatt bejegyzett s a daróczi patakon levő vízi malomhoz s az ezzel kapcsolatos vízhasználathoz jogosultságukat a vízikönyvbe vezetetni rendeli.* Az iktatókönyv száma: 121/vi.

2-es sorszám mellett egy 1906/1907-es bejegyzés olvasható, mely szerint *a tulajdonjog 9/10 részben Bodnár György és neje sályi lakosok, 1/10 részben pedig Krokos István kácsi lakost illeti meg.*

3-as sorszám mellett egy 10807/1907 iktatószámú felülvizsgálati jegyzőkönyvi bejegyzés szerepel.

Határozat (1892) [S2-9]

Az előterjesztés a miskolci III. kerületi m. kir. kultúrmérnöki hivatalban készült 444/1892 szám alatt, Domszlai főmérnök aláírásával, ám a határozatot Borsod vármegye alispánja hozza meg Pinczés János és társai bejelentése tárgyában. Melczer Gyula alispán igazoltnak jelenti a vízjogi törvény 189 §-a alapján megtett bejelentést. A vízikönyvbe való bevezetésről az alispán a határozat jogerőre emelkedését követően intézkedett, s erről a tulajdonost értesítette. A határozat végül 1876-as iktatószám alatt, 1892. március 24-én érkezett az alispáni hivatalba.

444 szám /1892

A III. kerületi m. kir. kultúrmérnöki hivatalnak 1892 évi 444 számú előterjesztése Pinczés János és társai sályi lakos vízi bejelentése tárgyában.

Vízikönyv száma XI/42

Határozat.

A Pinczés János és társai sályi lakos tulajdonát képező s a sályi község határában levő 359-ik hrszjkönyvben + 1 s. sz.933 hrzi szám alatt bejegyezve levő vízimalom a vízjogi törvény 189. §-a alapján általam 5901/1887 szám alatt kibocsátott hirdetemnyre bejelentvén, és az ellen észrevételek nem tétetvén, azt ezennel igazoltnak jelentem ki, oly fenntartással, hogy a jelen határozattal igazolt víziműnek gyakorlatára nézve a vízjogi törvény 192. §-a alapján a vízjogi törvény és reá vonatkozó rendeletek intézkedései irányadók, az erre vonatkozó feltételek azonban később fognak megállapíthatni – ugyancsak később fognak a vízduzzasztóműre az esetleges magassági jegyek is a földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium 66,655/1885. sz. a. kelt rendelete értelmében elhelyeztetni.

A vízi könyvbe való bevezetés iránt a határozat jogerőre emelkedése után fogom intézkedni és erről a vízimű tulajdonosát külön fogom értesíteni.

Indoklás.

A bejelentett vízimű igazolandó volt mert:

1. Az 1885. XXIII. t-cz. 189. §-a, illetve ugyanezen törvényre vonatkozó 45,689/1885 szám alatt kiadott általános rendelet 87. §-a értelmében a kibocsátott hirdetemnyre a bejelentés, és a 20 éves háborútlan gyakorlatot igazoló bizonyítvány a kitűzött határidőn belül adatott be.

2. A 190. §. értelmében a bejelentés az illető községgel közöltetett, s erre az érdekeltek a 30 napi határidőn belül észrevételeket nem tettek, mi a bejelentéshez csatolt községi bizonyítvánnyal igazoltatik.

3. vízjogi törvény 192. §-a értelmében megállapítandó gyakorlat és a magassági jegy elhelyezése

(66,655/1885. sz. a. kiadott ministeri rendelet) csakis a műszaki tervekkel való felszerelés után történhetik meg, ami a szükséghez képest későbbben fog netán előforduló panasz, átépítés, javítás é. i. t. esetén, vagy egyes völgyek szerint elrendeltetni.

Kelt

Mellékletek: a mellékletek közösek a XI/11-el.

Melczer Gyula

alispán

Domoszlai (...)

főmérnök

Hivatalos jelentés (1892 június) [S2-7]

Maklár István megyei közigazgatási iktató 1892. június 18-án keltezett hivatalos jelentése *Tekintetes Melczer Gyula úrhoz, T. Borsodmegye alispánjához, melyben bejelenti, hogy az 1876/ai. 1892. számú határozat jogerőre emelkedett, 3 db. melléklettel.*

A vízhasználatra jogosult ekkor még *Pinczés János és társai. Az ingatlan telekkönyvi száma: sályi 359 sztjkv + 1 v.sz. 933 hrjzi) szám.*

Borsodvármegye alispánjától (1892 július) [S2-8]

Borsod vármegye alispánjának hivatalos jelentése arról, hogy az 1876/1892 ai. számú határozat 1892 július 22-én jogerőre emelkedett, vagyis Pinczés János továbbra is jogosult a víz használatára, a tulajdonát képező Latori alsó malom működtetésére. Az iratot Melczer Gyula alispán írta alá. A vízhasználatot részletesen szabályozó engedélyt majd jóval később, 1906-ban adják ki, azt követően, hogy a tulajdonos elkészítette a törvényben előírt terveket, és azokat a miskolci kulturmérnöki hivatal jóváhagyta.

Az iratot 170/1892 számon augusztus 10-én iktatták.

4091/ai. 1892

Borsodvármegye alispánjától.

Hivatalos jelentés arról, hogy az 1876/ai 1892 szám alatt hozott igazoló határozat jogerőre emelkedett.

Minthogy az 1892 évi 1876 sz. alatt kelt itteni határozat, melylyel a Pinczés János és társai tulajdonát képező s a sályi 359. sztjkvben + 1. vsz. 933. hrsz: alatt bejegyzve lévő vízi malom az 1885. XXIII. t.-cz. 190 §. alapján igazoltatott, a beérkezett jelentés és kézbesítési vevény tanúsága szerint jogerőre emelkedett, ezen jogérvényes határozat vizikönyvbe vezetett, az igazoló iratok és tervek pedig a vizikönyv okirattárába helyeztetni rendeltetnek.

Miről 1. a III. ker. kulturmérnöki hivatal,

2. a vizikönyv vezetésével megbízott levéltárnok az 1876/ ai 1892 sz. jogerős igazoló határozat és az összes iratok kiadása mellett,

3. az egri járás főszolgabírája s ennek útján Sály községe, és

4. Pinczés János és társai
vízhasználati jogosult értesítettnek.
Miskolcz, 1892 évi Julius hó 22 én
Melczer Gyula
alispán

A malomárok hossz- és keresztmetszvényei és mőtárgyak. (1903) [S2-10]

A dokumentum kézzel írt címlapján a malom – Latori alsó malom - és a tulajdonosok neve olvasható: *Krokos István 1/10, Bodnár György 5/10, özv. Pinczés Jánosné 4/10*, valamint Bodnár György aláírása² A tervet Kolos Mihály okleveles mérnök készítette Budapesten, 1903. december 31. keltezéssel.

A hossz- és keresztmetszvények adataiból kiolvasható, hogy a vadpatakából az adriai tenger szintjétől számított 191.70 méter, illetve 191.40 méter magasságban ágazott ki a sályi malmokat vízzel tápláló malomesatorna. A Latori felső malom vízikerekeihez 186.37 méter, illetve 186.10 méter magasságban érkezett a víz, ami 5.30 - 5.33 méter esést jelent. A Latori felső malom és a Latori alsó malom között 6.87 méter a víz esése. A Latori alsó malom és a Latori alsó kendertörő malom között már csak 4.76 méter a víz esése. A malomfő részletrajzából kiolvashatjuk, hogy a két felülcsapó vízikerek átmérője 5.50 méter, illetve 5.80 méter, a kerékre vezető zúgó belső mérete 0.45 méter, illetve 0.4 méter, a szabadzúgóé 0.4 méter.

Helyszínrajz. 1:2880. (1903) [S2- 11-a] [S2-11-b]

A dokumentum kézzel írt címlapján a malom – Latori alsó malom - és a tulajdonosok neve olvasható: *Krokos István 1/10, Bodnár György 5/10, özv. Pinczés Jánosné 4/10*, valamint Bodnár György aláírása. A tervet Kolos Mihály okleveles mérnök készítette Budapesten, 1903. december 31. keltezéssel.

A helyszínrajz 13 sályi malmot jelöl, pirossal aláhúzva, másodikként a Latori alsó malom. A helyrajzi számokat is tartalmazó, kataszteri térkép alapján készült helyszínrajz segítségével ma is pontosan meghatározható, hol vezetett a malomcsatorna, hol helyezkedett el a duzzasztó gát, és hol állott a malomépület. Az 1. számmal jelölt Latori felső malom név közvetlenül a Latori alsó malom név fölött szerepel a helyszínrajzon, ami feltehetően téves megjelölés, hiszen ahogy fentebb, a hossz- és keresztmetszvények térkép adataiból láttuk, a két malom között 6.87 méter a víz esése, ami legalább 400 – 500 méter távolságot feltételez a két malom között. A hiba oka feltehetően az, hogy Kolos mérnök megbízása nem terjedt ki a Latori felső malomra, így annak pontos helymeghatározásában tévedhetett.

Műszaki leírás (1903) [S2-12]

A dokumentum kézzel írt címlapján a malom – Latori alsó malom - és a tulajdonosok neve olvasható: *Krokos István 1/10, Bodnár György 5/10, özv. Pinczés Jánosné 4/10*, valamint Bodnár György aláírása.

A Latori alsó malom és a Latori felső kendertörő műszaki dokumentációját ugyanaz a budapesti mérnök készítette, aki az Alsó Tarizsa, a Csákó, a Kajla és a Falusi malmok

²Bodnár György az 1906-ban kiadott engedélyokiratban már 9/10 részben tulajdonosa a kendertörő malomnak.

tulajdonosaitól is megbízást kapott, így Kolos Mihály okl. mérnök összesen 6 sályi malom műszaki dokumentációját készíthette el.

A műszaki leírás általános része 13 sályi malmot sorol fel, a tulajdonos(ok) nevének és lakhelyének, az alispáni igazoló határozat és a vízikönyv számának feltüntetésével.

F. sz.	A vízmű neve	Tulajdonos	Község	Vármegyei alisp. igazoló-hat. sz.	Vizik. sz.
1	Latori felső malom	Krokos Istv. Kacs 1/10 Bodnár Gy. Mkövesd 1/2 özv.Pinczés Ján.-né Sály 4/10		Borsodmegye 4005/92 VII 22	XII/8
2	Latori alsó malom	Mint előbbi		4031/92 VII 22	XII/19
3	Latori felső kendentörő	Mint előbbi		4003/92 VII 22	XII/18

A Latori alsó malomnak – a Latori felső malommal és a Latori felső kendentörő malommal egyetemben – 1903-ban 1/2 részben Bodnár György mezőkövesdi lakos, 4/10 részben özv. Pinczés Jánosné sályi lakos, 1/10 részben Krokos István kácsi lakos volt a tulajdonosa. Az 1906. május 22-én keltezett engedélyokiratban már 9/10 részben Bodnár György sályi lakos a tulajdonos, 1/10 rész továbbra is Krokos István tulajdona.

A műszaki leírásból megtudhatjuk, hogy a malom két db. felülcsapott vízikerékkel bír, melyek egyike 5.80 méter, másika 5.45 méter átmérőjű. A műszaki leírás adata és a műtárgyakat leíró rész adata között kisebb eltérés van, előbbinél az egyik vízikerék átmérője 5.45 (r 2.75) méter, utóbbinál 5.50 méter. A kerekek fölött egy szabadzúgó és két kerékszilippel bíró malomfő van alkalmazva (...). A malom 1 db. 0.94 méter átmérőjű örlőkővel és 1 db. 22 sz. hengerrel dolgozik, ezek üzemben tartásához 3, illetve 4 lóerő szükséges, összesen tehát 7 lóerő, másodpercenként legalább 140 liter vízmenyiséget igényel.

Ezen malom tulajdonosát a malom csatorna 6+48. és 8+50 szelvények közti részének fenntartása illeti.

Engedélyokirat (1906) [S2-6]

Borsod megye alispáni hivatala 1906. május 22-én állította ki a malom engedélyokiratát. Az engedély valójában csupán megerősítette azt, hogy a tulajdonosok a régi jogn továbbra is használhatják a Kácsor patak vizét a Latori alsó malom vízikerekeinek hajtására. Mindezt a vízjogról szóló 1885.évi XXIII. törvénycikk írta elő. Az engedélyokirat felsorolja a vízjogi engedély tulajdonosának jogait, de részletezi a kötelezettségeit is (rendszeres medertisztítás, a duzzasztási szint, stb.). A kötelezettségek közé tartozott, hogy az engedély tulajdonosa saját költségén köteles volt beszerezni a magassági és vonatkozottató jegyeket, majd ezt be kellett jelentenie a járási szolgabírónak, aki végül hatósági felülvizsgálat keretében intézkedett a jegyek felszereléséről, természetesen ugyancsak a tulajdonos költségére.

5283/ai. 1906

Engedélykorat.

A vízikönyv száma XII/19.

1. §.

Bodnár György (9/10 rész) Krokos István (1/10 rész) Borsodvármegye Sály, illetve Kács községi lakosok az 1885. évi XXIII. tcz. 195 és 192 §-ai alapján a 4031/ai. 92 sz. jogerős határozattal igazolt vízhasználat jog gyakorlatára a hivatkozott törvény 161 és következő §-ai alapján a következő határozatok azonos megtartásának kötelezettsége mellett engedélyt nyer Borsodvármegyébe kebelezett Sály község határában a Lator patak vízfolyás jobb partján jelen engedélykírat kiegészítő részét képező és Kolos Mihály okleveles mérnök által készített, a miskolczi m. kir. kulturmérnöki hivatal által 1358/905 sz. a. véleményezett műszaki tervek szerint fennálló „Latori alsó malom” vízhasználat víziműveit fentartani és használni, illetve a már eddig is meglévő vízhasználatot gyakorolni az azzal kapcsolatos víziműveket pedig fentartani és használni.

2. §

Az engedély tartama az 1885. évi XXIII. tcz. 192 §-a alapján időhöz nem köttetik.

3. §

Az engedélyezett „Latori alsó malom” vízhasználatlaltal kapcsolatos munkálatok a következők:

a.) Felsőmalomcsatorna, a helyszínrajzon 6 + 32 sz. jelölt helytől a malom főig terjed, összes hossza 16 méter, fenék magassága 186.10 méter, fenék szélessége 1.00 méter, oldalajtói 1:1 hajlók.-

b.) Malomfőzsilip, a helyszínrajzon 6 + 48 sz. jelölt helyen szabadzúgóból és kerekrekekre vezető 2 zúgóból áll, a küszöb gerenda felső lapja az alapsík felett 186.10 méter magasságban van, a szabadzúgó nyílása 0.40 méter, a kerekrekekre vezető zúgók nyílása összesen 0.85 méter. A zsilip nyílások elzárására szolgáló táblák magassága a küszöb felett 0.27 méter.-

c.) Az alsó malom csatorna, a vízikerekektől lefelé a 7 + 50 sz. szelvényig terjed, összes hossza 102 méter, fenékmagassága a vízikerekeknél 179.70 – a 7 + 50 sz. szelv. 179.00 méter, fenékszélessége 1.00 méter, oldal lejtői 1:1 hajlók. -

A vízikerekektől a 7 + 00 számú szelvényig terjedő malom árokszakasz itató hely lévén, ezen szakasz jókarban tartási kötelezettsége az itató helyet használó gazdaközönség kötelezettsége.

4. §

Engedélyesek jogosítva vannak:

a.) A malomárok vizét a malomfőzsilipnél 186.37 méter magassáig felduzzasztani. -

b.) Az előbbi pontban engedélyezett módon felduzzasztott vizet a tulajdonukat képező Borsodvármegye Sály község határában 2796 kat. hr. szám alatt felvett 1 pár őrlőkővel, 1 drb. hengerszékkal, 2 drb. felülsapott vízikerekkel bíró „Latori alsó őrlő malom” üzemben tartására használni, a malomnál levő vízszinezés lefelé, az alsó vízszinreig számítva 6.35 méter.-

c.) A felduzzasztott vízből másodpercenként 140 liter vizet használni, hogy a malom hajtásához szükséges 7 lóerőt előállítson. -

d.) A malom árok karbantartása alkalmával kihányt iszapot, mindkét parton 2 méter szélességben elhelyezni.-

5. §

Engedélyesek kötelesek:

a.) Az engedélyezett víziműveket saját költségükön mások hozzájárulása nélkül jókarban tartani.

b.) A Latori felső malom engedélykíratának 3. §-a a.) pontjában engedélyezett – a jelen vízhasználat érdekeit szolgáló közös víziművek létesítéséhez és fentartásához 14/55 arányban hozzájárulni.-

c.) A Lator patak medrét és partjainak az 188. évi XXIII. tcz. 55 §-a alapján a terelő mű felett 100, alatta 100, összesen 200 méter hosszban jókarban tartásához a Latori felső malom, 5 §-a

értelében 14/55 arányban hozzájárulni.

d.) Az engedélyezett duzzasztási magasságot különbeni 600 koronáig terjedhető pénzbüntetés terhe alatt betartani, ha a vízszin az engedélyezett magasság fölé emelkednék, a vízfölösleget a szabadzúgó zsilipnyílás táblájának felhúzása által, a fenéken lebecsátani. - Árvizek alkalmával, a szabadzsilip nyílás tábláját fokozatosan, vagy állandóan felhúzva tartani. -

e.) A víziműnél elhelyezett magassági jegy sértetlen megőrzéséről gondoskodni, annak esetleges megsérülését vagy elpusztulását 8 nap alatt 200. Koronáig terjedhető pénzbírság terhe alatt, a vízikönyvbe való bejegyzés végett, az alispánnál bejelenteni. -

g.) Mindazon vízhiányt, illetve vízfolyási zavarokat, melyeket a vízhasználat által érintett vízfolyásoknak hatóságilag érintett tisztogatása közben a tisztogatás keresztül viteléhez szükséges munkálatok idéznek elő, kártérítés nélkül tűrni. -

h.) Az engedélyokiratot mellékleteivel együtt eredetiben, vagy hiteles másolatban a hatóság kívánatára bármikor előmutatni.

6. §

Az engedélyokiratban megállapított jogok és kötelezettségek engedélyesek jogutódaira is átszállanak. -

7. §

Magassági jeggyel lesz megjelölendő:

A malomfejnél 186.37 méter magasságban a megengedett duzzasztási határ. -

Ezen kívül elhelyezendő egy vonatkoztató jegy is valamely közelben lévő szilárd szerkezetű épületen vagy építményben.

A magassági és vonatkoztató jegyek elhelyezése az elkészült víziművek hatósági felülvizsgálata alkalmával történik. - Ugyanakkor helyezettnek el a meder karbantartást jelölő kő vagy fa oszlopok is. -

8. §

Jelen engedélyokirat kiegészítő részét képezik:

a.) Műszaki leírás.	1	drb	
b.) Helyszínrajz	1	„	
c.) A patak hossz. ker. szelv.	1	„	
d.) (A malom árok hossz. ker. szelv. és műtárgyak	1	„	
e.) Bejelentési és igazolási iratok	2	„	
	<u>Összesen 6</u>	drb.	

9. §

Az engedélyokiratban felsorolt magasságok és az Adriai tenger színe fölött a következő alappontoknak vannak vonatkoztatva:

1.) A latori felső malom tengelye vaságyának teteje, melynek magassága 188.68 méter. -

2.) A malomfő jobb oldali oldalfalán a zsiliptől a vízfolyást tekintve felfelé 9.40 méternyire fekvő lapos kő teteje, melynek magassága 186.690 méter. -

3.) A keréktengely vaságyának teteje, melynek magassága 182. 750 méter. -

10. §

Engedélyesek kötelesek a magassági és vonatkoztató jegyet jelen engedélyokirat keltétől számított 2 hónapon belül beszerezni s azok megérkezését az egri járás főszolgabírájának bejelenteni. -

Miskolcz, 1906 május hó 22-én

alispán

(pecsét: BORSOD MEGYE ALISPÁNI HIVATALA)

5283/ai. 1906

1907. június 3-án az egri járás szolgabírája és a miskolci kultúrmérnöki hivatal hatósági szakértője, Krizsinszky László kir. mérnök felülvizsgálatot tartott a Latori alsó malomban. A községi előjáróságot Reviczky József bíró képviselte, a tulajdonosok részéről Bodnár György volt jelen. A hatósági szakértő magassági és vonatkozó jegyeket helyezett el, összehasonlító méréseket tett a műszaki dokumentumokban szereplő és a valóságban meglévő adatok között. Kisebb eltérésektől eltekintve a hivatal alapvetően mindent rendben talált, az egész 12 korona 3 fillérjébe került Bodnár Györgynek.

Bélyegmentes az 1885 évi XIII. t.c 191 § alapján

Jegyzőkönyv.

Felvétel Sály község közházánál, 1907 évi június 3-ik napján az egri járás főszolgabírájának 1332/1907 sz. a. kelt végzéséből kifolyólag a mai napon megtartott eljárásról.

Tárgy:

Bodnár György és Krokos István részére Borsod vármegye területén Sály (Lator) község határában, a Lator vízfolyás 5283/ai. 906 számú engedélyokirattal engedélyezett és a vármegyei vízikönyvbe XII/19 sz. a. bejegyzett „Latori alsó malom” vízhasználat hatósági felülvizsgálata.

Jelenlevők.

A hatóság képviseletében:

Sík
szolgabíró

Engedélyesek részéről:

Bodnár György

Krizsinszky László

kir. s. mérnök, hatósági szakértő
képviseletében:

Sály község előjárósága

Reviczky József bíró

jegyzőkönyvvezető

Eljárás.

Hivatalból megállapított, hogy a mai napra kitűzött hatósági felülvizsgálat idejéről és helyéről a hatósági közegek és engedélyesek szabályszerűen értesítve lettek s a végzés kézbesítését igazoló vétjegyek jelen jegyzőkönyvhöz csatoltatnak.

Az érdemleges eljárás során engedélyesek felhívtak, hogy az engedélyokiratot és mellékleteit eredetiben, vagy hiteles másolatban mutassák fel, valamint a magassági és vonatkozó jegyet és tartozékait adják elő.

Ezután hatósági szakértő az engedélyezett és foganatosított víziműveken méréseket eszközölt, azokat összehasonlította az engedélyokirat rendelkezéseivel, elhelyezte a magassági és vonatkozó jegyet és a meder karban tartásának alsó és felső határát, fa oszloppal megjelölte és bemért három alkalmas alappontot. Eljárásának eredményéről a következőket terjeszti elő:

Lelet:

Az engedélyokirat 3 § a). pontjában **engedélyezett felső malomcsatorna megfelel az előírt méreteknak.**

3 § b). malomfőzsilip: közös küszöbgerenda felső lapja 186.093 m /eng. 186.10 m / a szabadzúgó szabad szélessége 0.44 méter /0.40 m helyett/, a kerekre vezető zúgók nyílása 0.42 + 0.47=0.89 m /eng. 0.89/, az elzárásra szolgáló zsiliptáblák magassága a küszöb felett leeresztett állapotban 0.27 m /eng. 0.27 m/

3 § c). alsó malomcsatorna megfelel az engedélyokiratnak.

4(??). § A M. J. a kerékrevezető és szabadzúgó közti oszlopon van elhelyezve 186.376 m /186.370 m helyett/

³ Ha a magassági jegyet (M. J.) 6 centiméterrel magasabbra helyezték az engedélyezetttnél, ez 6 centiméterrel magasabb duzzasztást eredményezett, így a malom felső szomszédjának vízikereke alul

7. § A vonatkozó jegy (V. J.) az alsó malom bejárati ajtajának baloldali ajtófélfáján helyeztetett el 183.218 m magasan. Mindkettőnek ólomdugója el van látva a miskolci m. kir. kulturmérnöki hivatal szárazbélyegzőjével.

Ellenőrző fixpontokul szolgálnak:

- 1.) A Latori alsó malom ajtajának küszöbén x jel.(a V. J. alatt), melynek magassága: 181.931 méter,
- 2.) a malomfő jobb oldali falán a zsiliptől 9.40 m-re felfelé levő lapos kő teteje, melynek magassága 186.690 méter.
- 3.) a felső vízikerek vastengelye 182.626 méter.
- 4.) alsó „ „ 182.597 „
- 5.) x a malomfő süveggerendájának bal végén, melynek magassága: 186.773
- 6.) x jel a duzzasztógát süveggerendáján 193.014 m,
- 7.) x jel a duzz. zsilip „ 193.618 m

(rajz)

Hatósági szakértő becsatolja 10 K-ás ellennyugtáját.

Az előjáróságnak nincs észrevétele a vízhasználat gyakorlata ellen.

Miután az engedélyezett vízíművek az engedélyokirat rendelkezéseivel megegyezőnek találtak, s a magassági és vonatkozási jegyek a fent megnevezett és leírt helyeken elhelyeztettek, az engedélyezett vízíművek felülvizsgálatnak kimondatni javasoltatnak. Hatósági szakértő kéri, hogy jelen jegyzőkönyv másolata a miskolci m . kir. kulturmérnöki hivatal irattára részére megküldessék és hogy ezen jegyzőkönyv eredetiben az összes iratok és tervekkel együtt további előterjesztés megtétele végett nevezett hivatalhoz – Miskolcra – áttétessék.

Eljárási költségek:

1. Eljáró szolgabíró napidíja	-	K	54	f	
2. „ „ utazási költségei	1	„	95	„	
3. Hatósági szakértő 1/3 napi átalánya a m. kir.földm. min. tárcza javára a csatolt ellenyugta szerint	10	„	-	„	
4. Jegyzőkönyvvezető napidíja					
5. „ utazási költségei					
	Összesen:	12	K	13	f

azaz Tizenkettő korona 13 fillér

Ezzel az eljárás befejeztetvén, a jegyzőkönyv felolvasatott, aláíratott.

K.m.f.

A hatóság képviselőjében:

Sík
szolgabíró

Engedélyesek részéről:

Bodnár György

Csizmánszky László

kir. s. mérnök, hatósági szakértő

jegyzőkönyvvezető

Sály község előjárósága képviselőjében:

Reviczki József bíró

Iratjegyzék a 1161 számú vízikönyvi csomaghoz (1950 - után⁴) [S2-2]

„Sályi Latori alsó kendertörő malom” vízhasználat

folyószám	iktatószám	az irat tárgya	darabszám
1-4	-	Tervek, vízikönyv	4
5	444/892	hat.	2
6	4031/1892	hiv. jelentés	1
7	4031/1892	hiv. - „, -	1
8	5289/1906	eng. okirat	1
9	907 VI. 3-án	jegyzőkönyv	1
10	-	vízikönyv	1
11	16241/964	megszüntető határozat	2.

Határozat a vízjogi engedély megszüntetéséről (1964) [S2-3]

A Miskolcon, 1964. december 31-én keltezett irat száma 16 241/1964. Tárgya, a *Sályi „Latori alsó malom” malomvízhasználat vízjogi engedélyének megszüntése.*

A határozatot Vezse Sándor vízügyi igazgató megbízásából Gerhard Kálmán osztályvezető s.k. jegyzi, az ügy előadója dr. Jászay. A határozatot a 2/1952./I.8./M.T. sz. rendeletre, és az ennek végrehajtására kiadott 682/25/1954.O.V. F. sz. utasításra hivatkozva, az 1060/1953./IX.30./ sz. M.T. határozattal szabályozott jogkörben – hivatalból – adták ki. A határozat ellen a kézbesítést követő 8 napon belül lehetett volna fellebbezni, csakhogy arról a vízjogi engedély tulajdonosa nem kapott értesítést, csak a BAZ-megyei Tanács VB., a Községi Tanács VB. Sály, valamint a vízikönyv vezetője.

A határozat első paragrafusában ez olvasható: *A tárgyi ügyben Borsod vármegye Alispánja 1906. évi május hó 22. napján kelt 5283/1906. számú határozatával / engedélyokiratával/ engedélyezett vizimunka fenntartásának és üzemeltetésének jogát visszavonom.*⁵

Az indoklásban az olvasható, hogy *Így határoztam, mert a megejtett vízikönyvi revízió során és ennek keretében a szakközegeim jelentése alapján megállapítottam, hogy a tárgyi malom létesítményre adott vízjogi engedély, illetve a létesítményhez fűződő jog gyakorlása a későbbi jogutódok vonatkozásában is személyi és tárgyi jelentőségét veszítette, mert a*

⁴A nyomtatvány oldalán olvasható VITUKI SOKSZOROSÍTÓ, BUDAPEST felirat jelzi, hogy az iratjegyzék akkor készült, mikor a vízikönyvi iratok Borsod vármegye alispánjától az 1950-es években az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatósághoz kerültek.

⁵A Borsod megyei Sály és a Veszprém megyei Pápateszér vízimalmainak levéltári kutatása alkalmat adott arra, hogy összevegyem a vízügyi igazgatóságok némileg eltérő gyakorlatát a vízjogi engedélyek 1960-as évekbeli megszüntetése (visszavonása) tárgyában. A miskolci vízügy minden esetben hivatkozik Borsod vármegye alispánjának határozatára, közli az alispáni engedély dátumát, számát, a vízjogi engedély tulajdonosát azonban nem értesítik. A székesfehérvári vízügy által kiadott határozatok (a pápateszéri malmok esetében) nem hivatkoznak Veszprém vármegye alispánjának vízjogi engedélyére, nem közlik annak számát sem, ugyanakkor értesítik az engedélyest, illetve a vízhasználat által igénybe vett terület tulajdonosát / birtokosát, kezelőjét/.

malom vízienergia kihasználásával nem működik.

Az, hogy az 1885. évi XXIII. tc. alapján Borsod vármegye alispánja által 1906-ban kiadott, pontosabban a már korábban is meglévő vízhasználat jogát időbeli korlátozás nélkül megerősítő vízjogi engedélyt a vízügy – mint hatóság - vajon jogszerűen vont-e vissza 1964-ben – számomra továbbra is kétséges, ám a kérdés eldöntése alaposabb, államigazgatási, jogi felkészültséget igényel, ajánlom a jogtörténettel foglalkozó kutatók figyelmébe. A kérdés azonban így is feltehető, vajon a mai napig miért nem kapták vissza a vízhasználat jogát az 1952-ben államosított malmok tulajdonosai, illetve azok örökösei? Hiszen, mint az 1885. évi XXIII. tc. 192 §-a fogalmaz: *a vízhasználati engedély tartama időhöz nem köttetik.* Az 1960-as években országszerte visszavont vízjogi engedélyek hiánya napjainkban ott is megnehezíti, megdrágítja és időigényessé teszi a vízimalmok rehabilitációját, újraindítását, ahol erre van tulajdonosi szándék, és a levéltárakban őrzött dokumentumok is rendelkezésre állnak.

[S2-1] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-01.pdf>

[S2-2] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-02.pdf>

[S2-3] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-03.pdf>

[S2-4] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-04.pdf>

[S2-5] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-05.pdf>

[S2-6] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-06.pdf>

[S2-7] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-07.pdf>

[S2-8] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-08.pdf>

[S2-9] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-09.pdf>

[S2-10] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-10.pdf>

[S2- 11-a] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-11-a.pdf>

[S2-11-b] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-11-b.pdf>

[S2-12] <http://motka.gyor.hu/file/atch/135/1161-12.pdf>